

Жыве Беларусь!

БЕЛАРУС

Address: P. O. Box 3225
Farmingdale, NY 11735

BIELARUS/Belarusan newspaper in Free World ISSN 1054-9455
Published by the Belarusian American Association, Inc.

№ 547 Жнівень 2008 г.
Год выдання 58

ПАРАД Тыдня Паняволеных Народаў на Мангэтане

У Нью-Ёрку на Мангэтане 13 ліпеня адбыўся штогадовы Марш Паняволеных Народаў. Гэтая імпрэза, якой адчыняецца Тыдзень Паняволеных Народаў, прайшоў ужо ў 50-ы раз. Амаль 50 год таму назад, у ліпені 1959 году Кангрэс Злучаных Штатаў абвясціў, а прэзыдэнт Айзэнгаўэр зацвердзіў Публічны Закон № 86-90, у выніку якога трэці тыдзень ліпеня штогод адзначаецца як Тыдзень Паняволеных Народаў, каб нагадаць грамадз-

касьці Амэрыкі й усяго сьвету пра пакуты і змаганьне народаў, якія знаходзяцца пад уладай дыктатарскіх таталітарных рэжымаў. У той час уся Ўсходняя Эўропа, краіны Закаўказзя і Сярэдняе Азіі знаходзіліся пад камуністычным панаваньнем Расеі. Аб'яднаўшыся разам з іншымі нацыянальнымі дыяспарамі ЗША ў Камітэт Паняволеных Народаў, прадстаўнікі беларускай грамады Амэрыкі бралі актыўны ўдзел у працы Камітэту і ў

Заканчэньне на бачыне 5

Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне (БАЗА) і Згуртаваньне Беларусаў Канады (ЗБК) паведамляюць, што

28-я Сустрэча Беларусаў Паўночнай Амэрыкі

адбудзецца **30-31 жніўня 2008 году**
ў Беларуска-Амэрыканскім Грамадзкім Цэнтры **ПОЛАЦАК**
11022 Webster Road, Strongsville, OH 44136

Праграма: Субота, 30-га жніўня

Ад 1-й гадзіны папайдні аж да вечара: **НАРОДНЫ КІРМАШ** на пляцоўцы Полацку з музыкай, пачастункамі. Працяглы паказ новых фільмаў і ручных вырабаў, спартовыя спаборніцтвы, выстава і продаж кніжак, дыскаў, сувэніраў, багатая лятэрэя.

Увечары **вячэра** з супольнымі сьпевамі, музыкай...

Нядзеля, 31-га жніўня

Пасьля **Багаслужбы ВYSTАВА** беларускіх мастакоў і ўрачысты **БАНКЕТ. КАНФЭРЭНЦЫЯ** сустрэчы на тэму "Год беларускай дзяржаўнасьці"

ROUND TABLE DISCUSSION in English. Topic: What is the Role of the Next Diaspora Generation?

Вялікі КАНЦЭРТ, у якім бяруць удзел вядомыя оперны сьпявак **Віктар Скоробагатаў**, жаночы ансамбль з Канады "**Яваровы Людзі**", выканаўца беларускіх мэлёдыяў **Федзя Паўлавец**, паэт-бард **Сяржук Сокалаў-Воюш**, жаночы хор з Кліўленду, таленавітыя **беларускія дзеці**. Будзе паказаная на экране песьня "**Крыніца**" ў выкананьні **Данчыка**.

Увечары **ЗАБАВА, ТАНЦЫ І ГУЛЬНІ** пад жывы аркестр з багатым **БУФЭТАМ**.

Зь Нью-Ёрку/Нью-Джэрзі ў Кліўленд паедзе аўтобус. Жадаючыя замовіць месцы зьвяртайцеся на кантактныя тэлефоны, пададзеныя ніжэй.

Пакоі ў блізкіх гатэлях трэба замаўляць асабіста.

У **Стронгсвіле** – **Holiday Inn** (Belarus Convention Rate \$89) тэл: (440) 268-1023.
Motel 6 (Belarus Convention \$49) тэл: (440) 238-0170.

У **Мідлбург-Гайтс**, выгадна тым, хто прыедзе аўтам.

Motel 6 (\$55 – confirm. number 171 9590 Tel (440) 234-0990.

Ці **Holiday Inn** у Стронгсвіле, які мае транспарт з лётнішча і басэйн пад дахам.

Кантакты:

Грамадзкі Цэнтар ПОЛАЦАК: тэл./факс (440) 572-3008.

Пакіньце на аўтаадказьніку нумар тэлефона і паведамленьне.

ГУ БАЗА: Вячка Станкевіч (732)222-1951, Сяргей Капытка (718)704-4068.

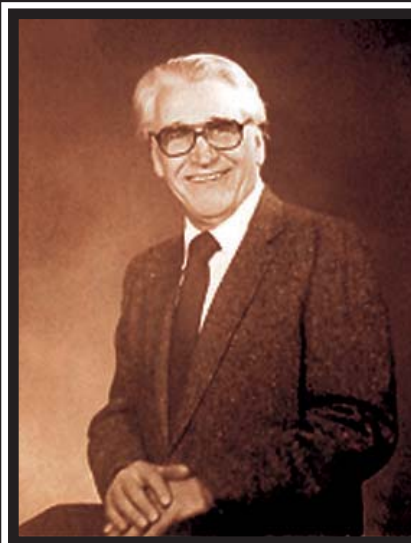
Нью-Ёрк: Віталь Зайка, тэл. (718) 296-1458.

Чыкага: Ванкарэм Нікіфаровіч, тэл. (847) 419-1943.

Гал. Управа ЗБК: Дзьмітры Эльяшэвіч, тэл. (905) 760-7447.

Email: baza.hq@hotmail.com, sustretca2008@gmail.com

Мацей СМАРШЧОК (Анатоль Бярозка) (19.02.1915 - 20.06.2008)

У амэрыканскім горадзе Мантысэла, штат Мінэсота, памёр, пражыўшы 93 гады, доктар мэдыцыны Мацьвей (Мітрафан) Смаршчок, ён жа – беларускі паэт Анатоль Бярозка (таксама Анатоль Рэпкаў-Смаршчок). Вестку пра ягоную сьмерць падалі радыё "Свабода" і газэта "Наша Ніва".

Др. М. Смаршчок усё сваё жыцьцё быў цесна зьвязаны з культурнай і гуманітарнай дзейнасьцю, а таксама зь літаратурнай творчасцю й выдавецкай справай. Пакінуў па сабе сьветлую памяць. Літаратурная спадчына ў яго, праўда, не вялікая, хоць творчы талент сучаснікі ацэньвалі высока. Пра гэта напісала Ірына Багдановіч у дзедцы пра яго ("Беларускія пісьменьнікі. Біябібліяграфічны слоўнік", т. 6, Мінск, 1995), а таксама яна-ж у нарысе "Канваліі Радзімы: беларуская ліра Анатоля Бярозкі" (Бібліятэ-

ка МГА "ЗБС "Бацькаўшчына": <http://lib.zbsb.org/>). Апошнія ўспаміны Мітрафана Рэпкава-Смаршчка надрукаваныя ў кнізе А. Адзінца "Дачка нябожчыка Эмілія Гарэцкая падала ў невялікім нэкралёгу весткі пра бацькава жыцьцё ў Амэрыцы. А пра беларускі пэрыяд найбольш ведае сп. Антон Шукелойць. Быўшы абодвы студэнтамі Віленскага ўнівэрсытэту, яны цягам чатырох гадоў у другой палавіне 1930-х жылі разам, займаліся працай на грамадзкай ніве, дый пасьля ніколі не парывалі сувязі.

Нарадзіўся Мацьвей Смаршчок у в. Падлесьце Ляхавіцкага раёну. Пасьля вучобы ў роднай вёсцы, а тады – у Ляхавічах ды ў гімназіі ў Баранавічах, скончыў мэдыцынскі факультэт Віленскага ўнівэрсытэту (1934-39 г.г.) па спецыяльнасьці вуха-горла-нос. Малады Мацьвей Смаршчок адзначаўся арганізацыйнай энэргіяй, добрым веданьнем роднай мовы й літаратурнымі здольнасьцямі, эсэраўскімі паглядамі ды беларускім патрыятызмам. Браў актыўны ўдзел у культурнай працы й выдавецкай справе. Належаў да рэдкалегіяў віленскіх часапісаў "Колосьсе", "Шлях Моладзі", дзе апрацоўваў матэрыялы, часта выконваючы абавязкі рэдактара. Супрацоўнічаў з гумарыстычным часапісам "З-за плоту", быў ягоным фактычным рэдактарам. Яшчэ на трэцім курсе ўнівэрсытэту яго запрасілі ў асыстэнты на катэдру фізіялёгіі, дзе займаўся вівісэкцыяй (экспэрыментамі над жывёламі).

Пры саветах працаваў лекарам у чыгуначным шпіталі ў Берасьці.

Заканчэньне на бач. 6

Апошнія весткі зь Вільні

Адбылося другое сёлета падарожжа сяброў ТБК у Літве на Бацькаўшчыну. 12 і 13 ліпеня мы знаёміліся зь мінулым і сучасным жыццём Беларусі. Цікавую экскурсію па Менску правёў для нас сп. Аляксей Фралоў. Ён, прафэсійны музык, выкладчык у акадэміі музыкі, цудоўна ведае гісторыю Менску, актыўна ўдзельнічае ў ахове архітэктурнай спадчыны сталіцы Беларусі. Зь ім мы хадзілі па Верхнім горадзе, пазнаёміліся з старажытнымі малюнкамі й мапамі былых кварталаў,

ным будынкам пашанцавала менш. Яны дажылі на нашых дзён, але выкарыстоўваюцца не зусім па прызначэнні. Бачачы, як разбудоўваецца сёння беларуская сталіца, хочацца верыць, што дойдзе чарга і да рэстаўрацыі ацалелых гістарычных будынкаў. Радасна было хадзіць па залах новага корпуса Нацыянальнага мастацкага музея. Там мы агледзелі экспазіцыю слухцкіх паясоў. Там-жа ў новым корпусе выстаўленыя працы мастакоў Беларусі розных часоў: Даніэля Шульца, Ёгана Шрэтэра, Ан-

Старыя дарогі, каб наведць прыватны музей беларускага мастацтва Анатоля Белага. Сп. Белы, адзін з стваральнікаў і кіраўнікоў клябу "Спадчына", за свой кошт пабудаваў будынак музея і сабраў калекцыю для яго.

500 кв. мэтраў выставачнай плошчы, 8 залаў, у якіх выстаўленыя 1700 твораў. Яшчэ 3000 мастацкіх твораў знаходзіцца ў запасніках. Аглядаеўшы экспазіцыю музея, мы пераканаліся, што варта было ехаць аж зь Вільні, каб усё гэта пабачыць. Але галоўнае, што мы пазнаёміліся з апантаным беларусам Анатолем Белым, які ахвярна працуе для нашай Бацькаўшчыны і далучыў да гэтай справы шмат іншых людзей.

"Любіць Радзіму, шанавець родную мову, захоўваць спадчыну. Анатоля Белчырвонабелы." Шыльда з такім надпісам візіць на ўваходзе ў музей, які добра паказвае, што здольны зрабіць чалавек, для якога гэтыя словы ня толькі лезунг, а сэнс жыцця.

Нашае падарожжа было паспяховым, дзякуючы менскім сябрам сп. Хведара Ньнікі. Яны нас шчыра і сардэчна сустрэлі, прынялі ў сваіх сем'ях, частавалі хатнімі стравамі. Такім чынам мы пазнаёміліся ня толькі з гісторыяй Беларусі, але і з сучасным жыццём нашых землякоў.

Васіль АКУНЕВІЧ

Імпрэза ў чэрвені

28 чэрвеня адбылася чарговая імпрэза, прысьвечаная памяці відным беларускім дзеячам і падзеям. Старшыня ТБК нагадаў прысутным пра публікацыю З. Пазньяка і Я. Шмігалёва "Курапаты - дарога сьмерці", якая выйшла ўжо на 20 гадоў таму і глыбока ўскалыхнула беларускую грамадзкасць злачынства-

мі бальшавізму на Беларускай зямлі.

Мінула 5 гадоў, як ня стала вялікага пісьменьніка і Беларуса Васіля Быкава. Дакладчык нагадаў пра творчасць пісьменьніка, а таксама, пра паховіны ў Менску, дзе на магілу В.Быкава дастаўлены быў вянок ад ТБК Літвы.

Дакладчык распавёў таксама пра жыццё і грамадскую дзейнасць беларускага патрыёта Вацлава Іваноўскага, забітага бандытамі. З родам Іваноўскіх Хведар Ньніка быў асабіста знаёмы.

Тэмай выступлення А.Старавойтава была праца на радыё "Палёнія" і "Панараме" Белсата.

У заключэнне быў паказаны фільм пра манаха Жыровіцкага манастыра інака Міколу (Алега Бембеля - "Зніча").

З сумам і горыччу паведамляем, што ТБК панясло вялікую і непапраўную страту. Вечарам 19 ліпеня ў Беларусі на Мядзельшчыне трагічна загінуў намеснік старшыні ТБК Валер МІСЮК. Яму споўнілася 31 год. На працягу гадоў грамадзкай дзейнасці магістар Валер Місюк быў узорам шчырасьці, сумленнасці і беларускасці. Схіляем галовы ў ягоную памяць.

Рада ТБК

гісторыяй будынкаў, якія дажылі да нашых часоў і цяпер выкарыстоўваюцца для патрэбаў жыхароў сталіцы. Так, былы езуцкі касцёл 18-га ст. цяпер стаў Катэдральным касцёлам, былы мужчынскі кляштар цяпер праваслаўны Катэдральны сабор, дом Масонаў (канец 17-га ст.) цяпер Музей тэатральнай і мастацкай культуры, дом мастака Ваньковіча цяпер філія мастацкага музея.

Трэба адзначыць, што згаданным будынкам пашанцавала. Яны адноўлены і цяпер сьведчаць, якой багатай і замужнай дзяржавай была наша краіна ў мінулыя часы. Іншым гістарыч-

дзям Стэха, Івана Хруцкага, Нікадзіма Сілівановіча, Юдэля Пэна, Вітольда Бялыніцкага-Бірулі, Леаніда Шчамялёва, Віталія Цьвіркі ды іншых.

Абавязковым пунктам нашай вандроўкі ў Беларусі былі Курапаты. Споўнілася 20 гадоў ад часу, калі беларускі народ даведаўся пра іх. У Курапатах мы наведлі Народны мэмарыял, уклалі кветкі да Крыжа пакутнікаў. Як раз у той дзень там адбылася талака па ўпарадкаваньню мэмарыялу. Кіраваў працаю шаноўны сп. Уладзімер Юхо. Талакоўцы ветліва пагадзіліся сфатаграфаваша з нам.

Потым мы паехалі ў мястэчка

Купальле ў Атаве

Першы раз беларусы Атавы святкавалі Купальле два гады таму назад. Сёлета, 6 ліпеня, суродзічы, якім дарагія традыцыі нашай Бацькаўшчыны, сабраліся на беразе ракі Атавы, каб адзначыць гэтае свята зноў.

Быў цёплы, прыгожы вечар. На маляўнічай паўвыспе, незадоўга перад захадам сонца, рабілі вянкi, дзяліліся ўражаньнямі ад прыроды, аб значнасці гэтага свята, рабілі фатаздымкі.

Разам праводзілі за раку і за небасхіл сонца. Запалілі свечкі, сьпявалі песні "Купалінка", "Рэчанька", "Сівы конь", "Ой ляцелі гусі з броду", "Зорка Вэнэра".

Напрыканцы, пусцілі вянкi ў рэчку. Кароткім, але ўзьнёслым і радасным было свята.

Пётр П. МУРЗЁНАК

Грунвальдзкая бітва

*Грунвальдзкая бітва, бушуюць пажары,
Над полем, над гаем удушлівы дым.
Чужынцы нахлынулі чорнаю зграяй,
Радзеюць магутнага войска рады...*

А. Ставер, А Глот

Мястэчка Грунвальд, па-нямецку Grunwald, г. зн. Зялёны Бор, знаходзіцца ва Ўсходняй Прусіі, цяпер у Польшчы. 15 ліпеня 1410 году тут адбылася адна з самых вялікіх бітваў сярэднявечча паміж войскам Тэўтонскага Ордэну і аб'яднанымі саюзнымі войскамі Каралеўства Польскага і Вялікага Княства Літоўскага.

У складзе Тэўтонскага Ордэну пад камандаваньнем магістра Ўльрыха фон Юнгінгена былі рыцары-крыжаносцы (немцы) і саюзныя зь імі мадзьяры і чэхі. У складзе польскага войска пад камандаваньнем караля Ўладзіслава Ягайлы акрамя палякаў былі яшчэ 4 тысячы чэхаў. Калі казаць пра войска Вялікага Княства Літоўскага, то там былі прадкі сучасных беларусаў, летувісаў і ўкраінцаў, а таксама 30 тысяч татараў. Войска ВКЛ вёў князь Вітаўт. Зь беларускіх зямель у бітве бралі ўдзел харугвы з Полацка, Віцебска, Мсціслава, Горадні, Бе-

расьця, Пінска, Наваградка, Ліды, Ваўкавыска, Драгічына, Воршы, Турава, Слуцка і Смаленска. (Смаленск тады быў у складзе ВКЛ.) Аб'яднаным польска-літоўскім войскам камандаваў кароль Уладзіслаў Ягайла.

Варта тут успомніць, што яшчэ перад гэтай бітвай рыцары-крыжакі цягам двух стагодзьдзяў вялі вайну супраць ВКЛ. За гэты час яны зрабілі 140 паходаў на сённяшнія беларускія і летувіскія землі.

Пачатак бітвы пад Грунвальдам быў такі. Да караля Ягайлы прыйшлі пасланцы ад крыжакоў, якія ўручылі яму выклік у выглядзе двух мячоў, з тым каб польскае войска не хавалася ў кустах, а выйшла на "поле брані". Кароль Ягайла прыняў мячы і выклік, і хутка пасля гэтага польскае войска, адсяпяваўшы рэлігійны гімн "Bogurodzica" ("Багародзіца"), рушыла ў крывава бой.

Коньніца князя Вітаўта пайшла ў атаку. Крыжаносцы вытрымалі гэтую атаку і перайшлі ў контрнаступленне, адначасова пачалі націскаць на польскае войска на правым флангу. Палякі аказаліся ў цяжкім становішчы. Выратавалі іх смаленскія, г. зн. беларускія, палкі.

Грунвальдзкую бітву апісаў польскі летапісец Ян Длугаш. Вось што ён напісаў пра смаленскія палкі: "... У гэтай

бітве віязі ад Смаленскай зямлі, сабраныя ў тры асобныя палкі, стойка біліся з ворагам, атрымлівалі верх над усімі людзьмі і рыцарамі, зь якімі хапаліся ўручную, аж пакуль не зьядналіся з аддзеламі палякаў. Тады палякі змаглі перафармавацца і пайсьці ў контратаку, а Вітаўт нанёс моцны флангавы ўдар па аддзелам крыжакоў. Гэтак пры вялікім удзеле смаленскіх палкоў ход бітвы змяніўся кардынальна: магістар Юнгінген быў цяжка паранены, упаў з каня і... аддаў дух. Пасля ягонай сьмерці і цяжкіх баёў крыжакі былі змушаныя адступаць, а потым уцякаць у паніцы.

Гэтая параза ў 1410 годзе была пачаткам заняпаду Тэўтонскага Ордэну, які ў 1466 годзе перастаў існаваць незалежна.

Варта тут успомніць, што вялікі польскі мастак Ян Матэйка намалюваў панарамную карціну бітвы пад Грунвальдам, на якой віднее... бел-чырвона-белы штандар!

Палякі вельмі гучна адзначаюць гадавіны перамогі пад Грунвальдам. Часта інсцэніруюць гэтую бітву, запрашаюць да ўдзелу летувіскае войска. Такая інсцэніроўка была ў 2007 годзе. Аднак палякі чамусьці не запрашаюць беларускае войска. Чаму? Празь няцэлыя два гады будзе 600-годзьдзе Грунвальдскай бітвы. Будуць інсцэніроўкі паказы і г. д. Цікава, ці будзе туды запрошана беларускае войска? Сумняваюся. А беларусы маюць поўнае права там быць разам з палякамі і летувісамі.

М. ШВЭДЗЮК

Беларусь за месяц

Вінаватых няма

Па справе выбуху, які адбыўся ўноч на 4 ліпеня ў Менску на канцэрце, прысьвечаным афіцыйнаму Дню незалежнасці, былі затрыманыя некалькі дзясяткаў чалавек. Былі арыштаваныя чатыры былыя сябры патрыятычнай арганізацыі **“Белы легіён”**. БЛ быў створаны як крыло *Беларускага згуртавання вайскоўцаў*, потым перарос у самастойную арганізацыю, але ў канцы 1990-х спыніў дзейнасць. 8 ліпеня КДБ арыштавала чатырох яе былых сябраў: Сяргея Чыслава, Міраслава Лазоўскага, Ігара Корсака, Віктара Ляшчынскага. Усе яны правялі ў сьледчым ізалятары па дзесяць сутак і былі адпушчаныя без прад’яўлення абвінавачання. Некалькі сутак у ізалятары на Акрэсычна правялі дэмакратычныя актывісты Сяргей Высоцкі, Павал Кур’яновіч, Аляксандар Сергіенка, Міхал Шарамет, Ілля Богдан, Антон Койпіш ды Юры Карэтнікаў. Карэтнікаў наогул з 30 чэрвеня па 6 ліпеня знаходзіўся па-за межамі Беларусі, пра што сьведчылі адзінкі ў пашпартаце.

Іншыя дэмакратычныя актывісты атрымлівалі нават адміністрацыйныя суткі. Быў затрыманы таксама грамадзянін Расеі Уладзімер Бялонін, ён правёў у ізалятары некалькі сутак.

Журналісты, між іншым, падкрэсьліваюць, што выбух у Менску вельмі падобны на выбухі, якія прагучалі 14 і 22 верасня 2005 году ў Віцебску. Падчас другога, што здарыўся на дыска-тэцы, пацярпелі больш за 40 чалавек. Тады таксама рванула вы-

буховае прыстасаваньне, начыненае балтамі і гайкамі.

Наогул стварылася ўражаньне, што міліцыя або ня хоча шукаць сапраўдных арганізатараў, або па-просту дэманструе дзікі непрафэсіяналізм. Двойчы міліцыя рабіла фатаробат і двойчы адхрышчвалася ад іх, заяўляючы, што ня мае ніякага дачынення да фатаробатаў.

Як вядома, на канцэрце ўноч з 3 на 4 ліпеня, непадалёк ад галоўнай трыбуны адбыўся выбух. Прычым былі закладзеныя два выбуховыя прыстасаваньні. Першае, закладзенае ў пакет з-пад соку і начыненае балтамі і гайкамі, было абясшкодзена. Узарвалася другое праз паўтары гадзіны, каля 00:30 хвілін. Раненьні атрымалі 54 чалавекі.

Пра выбары

Падведзеныя вынікі стварэння акруговых выбарчых камісій, якія будуць працаваць на восеньскіх парламэнцкіх выбарах. З 1 430 сяброў камісій – толькі 42 прадстаўнікі апазыцыйных партый і рухаў (3% ад агульнай колькасці). З пададзеных заявак у камісіі ўключылі кожнага чацьвёртага дэмакрата. Найболей прадстаўнікоў Аб’яднанай грамадзянскай партыі – 17, Партыі камуністаў Беларускай – 10, сацыял-дэмакраты заявілі 6 чалавек, сябры Партыі БНФ – 5. Яшчэ чатыры чалавекі будуць прадстаўляць грамадзкае аб’яднаньне БНФ “Адраджэньне”.

Дэмакратычныя сілы не выключаюць магчымасці байкоту парламэнцкіх выбараў. Партыя БНФ вызначыцца канчаткова 10 жніўня, падчас свайго зьезду.

Парлямэнцкія выбары ў Беларусі пройдуць 28 верасня. Раз ідзе кампанія па вылучэньні кандыдатаў, з 19 жніўня па 27 жніўня – рэгістрацыя, пазасталы месяц – на агітацыю.

Шэймана і Нявыгласа адправілі ў адстаўку

Лукашэнка сваім указам пазбавіў пасады дзяржсакратара Савету бясьпекі **Віктара Шэймана** і кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта **Генадзя Нявыгласа**. Шэйману, які быў апошнім з магіканаў: г.зн. тых, хто прывёў Лукашэнка да перамогі ў 1994 годзе, наогул закінулі віну за бязьдзеньне пасля выбуху на канцэрце, прысьвечаным Дню незалежнасці.

Адміністрацыю прэзыдэнта ўзначаліў **Уладзімер Макей**, які доўгі час працаваў у МЗС, а потым быў памочнікам Лукашэнка. Савет бясьпекі ачоліў ужо былы кіраўнік КДБ **Юры Жадобін** (ён працаваў на пасадзе кіраўніка Камітэту дзяржбясьпекі роўна год, зь сярэдзіны ліпеня 2007 г.). Адпаведна КДБ узначаліў **Уладзімер Зайцаў**, які раней быў першым намесьнікам старшыні Памежнага камітэту.

Экспэрты падкрэсьліваюць, што новыя прызначэньні азначаюць умацаваньне сяброў **Віктара Лукашэнка** і аслабленьне Рады бясьпекі.

Памёр Пятро Рашэтнік

У Баранавічах пайшоў з жыцця Пятро Рашэтнік – вэтэран нацыянальнага руху, былы навучнец Наваградзкай настаўніцкай сэмінарыі, сябра СБМ. У 1949 годзе ён трапіў у сталінскі лягер на Інце, дзе пасябраваў з Ларысай Геніюш. Пасьля вызваленьня ня раз прыяжджаў да

Геніюшаў у Зэльву, каб дапамагчы па гаспадарцы.

Пахавалі Пятра Рашэтніка 22 ліпеня на баранавіцкіх могілках.

Падаткі ў Беларусі

Згодна з дасьледаваньнямі экспэртаў (IFC, Pricewaterhouse Coopers і Сусьветнага банку) Беларусь заняла апошняе, 178-е, месца ў рэйтынгу па ступені зручнасці падатковай сыстэмы для вядзеньня бізнэсу.

Колькасць падаткаў у Беларусі – найбольшая ў сьвеце – 124. Каб сплаціць іх усе спатрэбіцца 49,5 сутак (1188 гадзінаў). У Расеі – 22 падаткі, і на іх вылату спатрэбіцца 19 сутак.

Ад 2009 году будзе ўведзена адзіная стаўка падаходнага падатку – 12%. Цяпер-жа дазваляе апошнія дні прагрэсіўная сыстэма. Для фізычных асоб дзейнічае пяць розных ставак – 9%, 15%, 20%, 25% і 30% у залежнасці ад памераў даходу.

Украінская пэнсія абягнула беларускую

1 ліпеня мінімальнае пэнсія ва Украіне павышаная да 544 грыўнаў (Гэта 250 тыс. рублёў, або 117 даляраў). Урад паўднёвай суседкі абячае павышаць пэнсіі штоквартальна. У Беларусі памер сацыяльнай пэнсіі складае 209 680 рублёў.

А вось сярэдні налічаны заробак у Беларусі склаў 892 423 рублі (у траўні – 847 тыс. 8 рублёў). Гэта 266 эўра, або 421 амэрыканскі даляр. Ва Украіне ён пакуль меншы – 360 даляраў у эквіваленце.

Няшчасны выпадак

7 ліпеня ў Менску ў Парку чалюскінцаў, адбылася аварыя на адным зь дзіцячых атракцыёнаў.

Падчас работы атракцыёну “Карусель” (па крузе лётаюць прычэпленыя на доўгіх вісюльках-ланцугах крэслы), той стаў завальвацца на бок, а потым наогул зваліўся на зямлю. Пацярпелі 6 чалавек: чацьвёрта дзяцей і двое дарослых. Дзякуй богу, чалавечых ахвяраў не было.

Пасьля гэтага надзвычайнага здарэньня ў Менску правяраюць усе атракцыёны – а такіх пад 60, і многія ўжо маральна і тэхнічна састарэлі.

Глеб у “Барсэлёне”

Кантракт заключаны на чатыры гады. За паўабаронцу зборнай Беларусі заплачана адступных 15 млн эўра, а заробак Глеба будзе ўдвая большы чым у “Арсэнале”, за які Аляксандар адгуляў тры сэзоны. А ў 2001-2005 гг. ён выступаў за нямецкі “Штутгарт”.

Чэмпіянат Гішпаніі стартуе 31 жніўня. У першым туры “Барса” згуляе ў гасьцях з навічком лігі “Нумансія”.

Беларусы ў НГЛ

Форвард гакейнай зборнай Беларусі **Міхаіл Грабоўскі** прададзены кіраўніцтвам “Мантрэаль Канадыенс” у “Таронта Мэйпл Лівз”. А вось браты **Касьціцыны** прадоўжылі кантракты з “Мантрэалем”. Заключыў кантракт за “Нью-Ёрк Рэйнджэрс” **Уладзімер Дзянісаў**, з уладальнікам Кубка Стэнлі “Дэтройтам” падпісаў кантракт **Сяргей Коласаў**. Нагадаем, што за “Калярада” гуляе **Руслан Салей**.

Праўда, знаўцы кажуць, што Грабоўскаму, Дзянісаву і, відаць, Коласаву давядзецца пачынаць сезон у фарм-клубах.

Уласны карэспандэнт

Заснавальнікі БНР у мастацкіх вобразах

Сябры культурна-асьветнага клубу “Спадчына” ў бягучым годзе шмат зрабілі для ўшанаваньня знамянальнай даты ў айчынай гісторыі – 90-годзьдзя абвешчання незалежнасці БНР. Іх намаганьнямі адкрыты помнік заснавальнікам БНР у Музеі выяўленчага мастацтва ў Старых Дарогах, створаны адмысловы сайт “Адраджэньцы Беларусі” (<http://adradzjency.narod.ru>), на старонках якога прадстаўлены партрэты стваральнікаў Беларускай Народнай Рэспублікі, выкладзеныя іх асноўныя біяграфічныя зьвесткі.

Але далёка ня ўсё з заплыванага да 90-х угодкаў БНР ужо завершана, таму стваральная праца працягваецца. Так дызайнэр Г. Грак стварыў кампутарную карціну “Заснавальнікі Беларускай Народнай Рэспублікі”, на якой ўпершыню зьмешчаныя партрэты дзеячоў нацыянальнага Адраджэньня, якія стаялі ля вытокаў БНР – усяго 21 асоба. Акрамя гэтага, там можна ўбачыць выявы дзяржаўных сымбאלяў незалежнай Беларускай Народнай Рэспублікі – герб “Пагоня”, нацыянальны бел-чырвона-белы сьцяг і словы гімну “Мы выйдзем

шчыльнымі радамі”. На карціне прадстаўлены тэкст гістарычнай III Устаўной Граматы БНР, якая абвясчае Беларусь незалежнай, вольнай і дэмакратычнай краінай. Арыгінал твору будзе выкарыстаны для вытворчасці аднайменнага плякату-календара, які плянуецца выдаць масавым накладам.

Сябра клубу “Спадчына” народны мастак Беларусі Уладзімер Стэльмашонак паводле гэтага кампутарнага ўзору стварыў сюжэтную алейную карціну, на якой адлюстраваны гістарычны акт абвешчання незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі. Плянуйца, што твор упрыгожыць адну з залаў Музея выяўленчага мастацтва ў Старых Дарогах. Дарэчы, карыстальнікі інтэрнэту ўжо маюць магчымасць зьдзейсніць падарожжа па ягоных экспазыцыях, паслухаць расповед стваральніка музея – Анатоля Белага. Са скарбамі музея ў Старых Дарогах можна азнаёміцца на сайце клубу “Спадчына” (www.spadchyna.org). Дарэчы, ня так даўно там зьявіўся цікавы дакумэнтальны фільм у двух частках рэжысэра А. Ступніківа “Музей у Старых Дарогах”.

А. МЯЛЬГУЙ

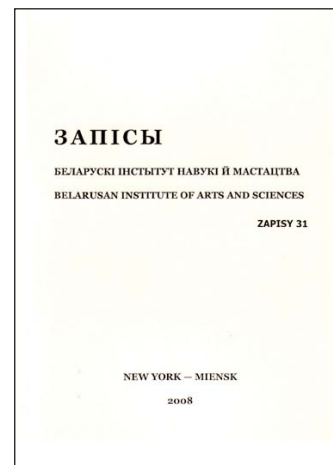
Новы нумар “Запісаў”

Выйшаў з друку №31 альманаху “Запісы БНІМ”. Новы нумар прысьвечаны філёлягу Алене Казіміраўне Юрэвіч (1928—2006), якая здабыла вядомасць у Менску, а пасьля эміграцыі ў Амэрыку ў 1993 г. далучылася да дзейнасці Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва. Друкуецца шэраг матэрыялаў: успаміны пра яе Вітаўта Кіпеля, артыкул Лоры Доўнар “Мовай бібліяграфіі пра Алену Юрэвіч” ды бібліяграфія працаў дасьледчыцы.

У рубрыцы “Архіваліі” прыводзіцца апісаньне **беларускіх збораў** у Польскай бібліятэцы і Музеі Адама Міцкевіча ў **Парыжы**, у архівах Беларускай царквы сьв. Еўфрасіньні Полацкай у **Саўт-Рывэры**, архіваў Беларускай бібліятэкі й музэі імя Францішка Скарыны ў **Лёндане**, архіваў Рады БНР у **Нью-Ёрку** ды інш.

У рубрыцы “Архівы” друкуецца ўспаміны **Цімоха Вострыкава** “Мая споведзь”, а таксама ўспаміны **Юр’я Сабалеўскага** “На этапах”.

У рубрыцы “Пэрсаналіі” – нарысы **Лявона Юрэвіча** пра грамадзкага

дзеяча і сьвятара **Віктара Войтанку-Васілеўскага** і малавядомую для многіх асобу – **Кастуся Якуба-Птаха**. Артыкул пра яго, напрыклад, завецца “Дзьве душы маргінальнага беларуса”.

Друкуюцца таксама ў нумары артыкул **Генадзя Сагановіча** “Гістарычнасьць супраць “неабвержнасці”, або перачытваючы Абэцэдарскага й Урбана”.

Асобную ўвагу зьвяртае на сябе рэцэнзія **Наталлі Гардзіенкі** “Плягіят і прафанацыя “Беларускай дыяспары” на працу **“Беларуская дыяспара: Нарысы гісторыі і сучаснага стану”** – падрыхтаваную на факультэце міжнародных адносін **БДУ** выкладчыкамі курсу “Беларуская дыяспара”.

Ёсьць багата іншых цікавых тэкстаў, у тым ліку ў агляда кнігаў, выпушчаных за апошнія тры гады пра беларускую дыяспару.

Па пытаньнях набыцьця зьвяртайцеся на адрас: **Vitaut Kipel, 330 Park Str, Haworth, 07641, NJ**

або на lyurevich@nypl.org

Эўрапейскі дзёньнік

Старшыні Рады Беларускай Народнай Рэспублікі

У гэтым юбілейным для БНР годзе чэрвень быў асабліва багатым на падзеі ў маім жыцці. Папярэдне толькі ў сакавіку сёлета, зь святкаваннямі 90-х угодкаў БНР у Эўрапарлямэнце ў Страсбургу, у Празе, у Парыжы, у Лёндане і Нью-Ёрку і паломніцтвам у Мансерат, спаткала столькі цудоўных, дабразычлівых людзей – суродзічаў і сяброў Беларусі – як у чэрвені.

тыкультуралізма Канады Джасана Кенны, які ў апошні момэнт ня змог прыехаць. Ад Беларусі на канфэрэнцыю былі запрошаны таксама Зянон Пазыняк і намесьнік Старшыні Рады БНР Сяргей Навумчык.

Першым выступоўцам на канфэрэнцыі быў пісьменьнік і доўгагадовы прэзыдэнт Чэхіі Вацлаў Гавел, які параўнаў два талітарызмы – нацызм і камунізм – выказаў думку, што са-

пэктаў камунізму. Пасьля дакладу дала некалькі інтэрвію прысутным СМІ.

Зь вялікай увагай прысутныя слухалі таксама даклад Зянона Пазыняка, зроблены на нямецкай мове прысьвечаны Курапатам, угодкі адкрыцця якіх супадалі з датамі канфэрэнцыі.

Наступнай раніцай мусіла часова пакінуць канфэрэнцыю, кагдаць інтэрвію па-беларуску разам з радным БНР Уладам Яндзюком чэскаму радыё.

Вечарам ад'яжджала ў Варшаву, дзе назаўтра пачыналася беларуская канфэрэнцыя, прысьвечаная зьмене пакаленьняў, і на якой мяне прапэсцілі сказаць уступнае слова. Канфэрэнцыю, гаўная назва якой “Зьмена пакаленьняў? Адрознасьці ў мэтах, каштоўнасьцях і стратэгіі”, арганізавала Вышэйшая школа гандлю і права імя Лазарскага ў Варшаве, Беларускае інстытут стратэгічных дасьледаваньняў і часопіс “Arche”. Вялікі дзякуй належыць тут спадарству Дыньком, якія сваёй ахвярай працай шмат спрычыніліся да якасьці і посьпеху канфэрэнцыі.

У маім уступным слове я прыпомніла пра ўгодкі Курапатаў, паведаміла пра праскую канфэрэнцыю і выказала думку, што хаця гэтыя дні будзь прысьвечаныя абмеркаваньню сёньняшніх рысаў насельніцтва Беларусі, было-б карысна паказаць, што рысы гэтыя ня ёсьць адвечнымі характэрыстыкамі беларускага народу, і дзеля гэтага яны магчыма будзь вырашальнымі фактарамі ў грамадзкім разьвіцьці і дэмакратызацыі Беларусі. Бо людзкая генетычная памяць наймаверна

магутная, і народ, які здолеў у 1918 годзе абвесьціць, пасьля больш стагодзьдзя папярэдняй няволі, СВАЮ Беларускаю Народную Рэспубліку, знойдзе супольную мову і нарэшце здалее вызваліцца ад дыктатуры.

Вялізарнай прыемнасьцю і задавальненьнем было пабачыць, часта ўпершыню, столькі беларускіх аднадумцаў, разумных і цудоўных людзей. Захапілася маладзёвымі выступленьнямі. Выехала з Варшавы як ніколі ўпэўненая, што наш высокаразьвіты і здольны народ гатовы заняць пачэснае месца між эўрапейскімі дэмакратыямі.

Вечарам 5-га чэрвеня намесьнік Старшыні Рады БНР Вячка Станкевіч, які ўдзельнічаў у Варшаўскай канфэрэнцыі, зарганізаваў кароткае спатканьне зь сябрамі Рады БНР у Польшчы. Дазволіла нам гэта падзяліцца думкамі аб найнавейшых падзеях у жыцці Рады БНР.

Пасьля канфэрэнцыі ў Варшаве, па дарозе ў Скандынавію, завітала да сям'і ў Парыжы, дзе нядаўна нарадзіўся маленькі Тамаш Шыманец, унук майго брата Лявона.

У Даніі мела вялікую прыемнасьць навізаць кантакт з нашай там маленькай грамадой. Пакладаю на іх вялікія надзеі аднавіць актыўнае беларускае жыцьцё ў Даніі, краіне якую моцна люблю і якую часта ўспамінаю, думаючы пра будучыню Беларусі.

У Швэцыі спаткалася, якраз на Купальле, з надзвычай сьведамай беларускай групай моладзі і з рэдакцыяй беларускага

У старым горадзе Стакгольму з праф. А. Катлярчуком.

радыё ў Швэцыі. Усім вельмі ўдзячная за так вельмі прыемныя спатканьні. У Швэцыі беларусаў шмат, і існуюць вялікія магчымасьці памагчы адраджэньню дэмакратычнай Беларусі. Як вельмі цікава расказвае ў сваіх кнігах наш гісторык у Швэцыі прафэсар Андрэй Катлярчук, сувязі паміж Беларуссю і Швэцыяй існавалі ад найранейшых часоў нашай гісторыі, і Швэцыя і сёньня надзвычай прыхільна адносіцца да беларускага народу і зацікаўленая ягонай доляй. Спадзяюся, што яшчэ ня раз буду мець нагоду адведаць гэтую прыгожую краіну.

Вярнулася ў Канаду з пачуцьцём вялікага задавальненьня чэрвеньскімі падзеямі маёй “дарогі”. Выказаю тут глыбокую ўдзячнасьць усім, хто да іх спрычыніўся.

Івонка СУРВІЛЛА

У Празе зь Сяргеем Навумчыкам і Зянонам Пазыняком.

Пачаўся месяц з канфэрэнцыі “Эўрапейскае сумленьне і камунізм” у Празе, прысьвечанай гісторыі і сёньняшнім наступствам камунізму. Арганізатарамі канфэрэнцыі, якая адбылася ў чэскім Сэнаце, быў сэнатар Марцін Мэйстрык і дэпутатка Эўрапарлямэнту Яна Гыбашкова.

Бралі ўдзел у канфэрэнцыі палітыкі і навукоўцы з краінаў, якія пацярпелі ці яшчэ церпяць ад камуністычных рэжымаў, у тым ліку прадстаўнік Далай-ламы, і паважаныя госьці з заходніх дзяржаваў. Канадзкі амбасадар прадстаўляў міністра мульты-

вецкі талітарызм магчыма зрабіў больш шкоды чалавецтву, і што наступствы яго будзь больш трывалымі, таму што ён рабіў кожнага свайго падуладнага адначасна ахвяраю і сустваральнікам.

Мяне запрасілі прамаўляць адразу пасьля сп. Гавэла. Зрабілі я свой даклад па-ангельску. Гаварыла пра злачынствы камунізму супраць чалавецтва і пра выкарыстаньне камуністычнай ідэалёгіі злачыннымі рэжымамі з мэтай акупаваньня чужых тэрыторыяў. На прыкладах паказала, да якой ступені Беларусь пацярпела ад абодвух ас-

Пікнік зь беларускай моладзьцю ў Стакгольме.

У Варшаве з Паўлам Севярынцам і Алесем Таўстыкам.

Весткі й Паведамленьні

Нью-Ёрскага аддзелу Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня
Viestki j Paviedamlenni

Belarusan American Association, Inc.

✉ 166-34 Gothic Drive, Jamaica, N.Y. 11432 Сусьветнае сеціва: www.baza-belarus.org

№ 8 (511)

Ліпеньскі сход аддзелу БАЗА ў Нью-Ёрку

У нядзелю 13 ліпеня ў Цэнтральным парку на Мангэтане адбыўся чарговы ліпеньскі сход аддзелу БАЗА, які пачаўся пасля заканчэньня Маршу Паняволеных Народаў, у якім найактыўнейшы ўдзел прынялі сябры БАЗА.

Напачатку старшыня аддзелу Віталь Зайка распавёў пра патрэбу ўдасканаленьня штомесячных сходаў аддзелу, трэба рабіць іх цікавымі й разнастайнымі па форме й зьместу. Магчыма сустрэчы ў цёплы час году на прыродзе, у нязмушанай атмасфэры, могуць быць крокам у

такім кірунку. Сп. В. Зайка заклікаў прысутных прыняць удзел у запянаванай на канец жніўня ў Кліўлендзе 28-й Сустрэчы Беларусаў Паўночнай Амэрыкі, распавёў пра традыцыю правядзеньня Сустрэчаў.

Старшыня Галоўнай Управы БАЗА сп. Вячка Станкевіч распавёў пра праграму Сустрэчы, пра даезд туды і пражываньне.

Затым з кароткім словам пра апошнія падзеі ў Беларусі, а таксама пра важнасьць правядзеньня імпрэзаў, такіх як Марш Паняволеных Народаў, выступіў намесь-

нік Старшыні Рады БНР і кіраўнік эўрапейскага сэктару арганізацыі Сяргей Навумчык.

З паведамленьнем пра дзейнасьць Згуртаваньня Беларускай Моладзі ў Амэрыцы (ЗБМА, Моладзь БАЗА) выступіў яе старшыня сп. Мікола Цімашэнка. Ён таксама паведаміў аб сяброўскіх і спартовых імпрэзах, якія праводзіць ЗБМА, заклікаў прысутную моладзь далучацца да арганізацыі.

Віталь ЗАЙКА

МАРШ Паняволеных Народаў Заканчэньне з бачыны 1

правядзеньні імпрэзаў і акцыяў, сярод якіх былі Маршы, мітынгі, сустрэчы з амэрыканскімі прэзыдэнтамі, кангрэсманамі й сэнатарамі, культурніцкія выставы, лекцыі, сэмінары. Усё было скіравана на прыцягненьне ўвагі шырокай грамадз-

касьці да праблемы камуністычнага талітарызму і дыктатураў у паняволеных краінах. Да Камітэту далучыліся таксама прадстаўнікі нямецкіх грамадаў выгнанцаў з тэрыторыяў, якія былі перададзеныя Расеі ды іншым краінам у выніку пагадненьняў у Ялце і Патсдаме. Камітэт Паняволеных Народаў зрабіў шмат, каб давесці да амэрыканскага ўраду і ўсяго сьвету інфармацыю пра гвалт і тэрор у паняволеных камунізмам краінах.

З вызваленьнем Усходняй Эўропы ў 1989-1990 гг. і з набыцьцём незалежнасьці постсавецкімі народамі здавалася, што задача Камітэту Паняволеных Народаў ужо выкананая. Эўрапейскія народы вызваліліся ад расейскага камунізму і адыйшлі ад актыўнага сяброўства ў Камітэце. Здавалася-б, тое-ж тычылася і беларускай грамады. Аднак пасля ўтварэньня ў 1994 годзе рэжыму Лукашэнка прадстаўнікі беларускай грамады актывізавалі дзейнасьць у Камітэце і цяпер зьяўляюцца хіба найактыўнейшай нацыянальнай групай, якая заўсёды масава выходзіць на Марш Паняволеных Народаў.

Сёлета ўдзельнікі Маршу сабраліся, як заўсёды, каля Пуліцар-фантану пры гатэлі Плаза, шэсьцем прыйшлі ў Катэдру сьв. Патрыка, дзе адбылося асьвячэньне сьцягоў і набажэнства за Паняволеных Народаў. Затым удзельнікі Маршу прайшлі па 5-й Авэню да 72-й вуліцы. На тле сусьветна вядомых фэшнэбельных крамаў і будынкаў луналі дзясяткі беларускіх нацыянальных сьцягоў, гучэлі поклічы “Свабоду ўсім паняволеным народам!”, “Беларусь — ТАК! Лукашэнка — НЕ!”, “Жыве Беларусь!”. Удзельнікі Маршу неслі плякаты з заклікамі пад-

трымаць змаганьне супраць яе. Мінакам і тысячам турыстаў у мэгафон тлумачыліся мэты і задачы Маршу, нагадвалася пра пакуты мільёнаў людзей у паняволеных краінах. Гучэлі заклікі падтрымаць змаганьне за свабоду ў Беларусі, а таксама на Кубе, у Тыбеце, Чачэніі, Паўночнай Карэі, Зімбабўэ, Кітаі, Туркмэністане, Бірме, В’етнаме ды ўсюды, дзе людзі пазбаўлены права самым вырашаць свой лёс, карыстацца ўсімі правамі і свабодамі.

Пасля Маршу ў Цэнтральным парку на Найман-сцэне адбылося адкрыцьцё Тэдня Паняволеных Народаў. Былі зачытаныя дэкларацыі ад мэра горада Нью-Ёрку і губэрнатора штату. Перад прысутнымі выступілі прадстаўнікі розных нацыянальных групаў. Ад беларускай грамады выступіў старшыня аддзелу БАЗА ў Нью-Ёрку Віталь Зайка. Ён адзначыў, што беларусы бяруць удзел ў Маршах Паняволеных Народаў ад самага пачатку, і, на жаль, цяпер патрэба такой дзейнасьці працягвае быць актуальнай. У Беларусі далей ідзе перасьлед апазыцыйнага рэжыму й іншадумцаў. Працягваецца ціск на моладзь, на ўсе апазыцыйныя арганізацыі.

Затым прадстаўнік Эстоніі сп. Яан Куум зачытаў рэзалюцыю, якая, у прыватнасьці, зьвяртае ўвагу на працяг бесперашкоднага панаваньня Лукашэнка і ўмяшальніцтва Расеі ў справы Беларусі, а таксама краінаў Балтыі; заклікае ЗША і прэзыдэнта Буша ўстрымацца ад афіцыйнай падтрымкі алімпіяды ў Пекіне. Асобна ўзгаданая падтрымка працягу падтрымкі для ўсіх Паняволеных Народаў, і для народу Беларусі — адзінай паняволенай нацыі ў Эўропе.

Віталь ЗАЙКА

Наступны СХОД

нью-ёрскага аддзелу БАЗА адбудзецца
10 жніўня 2008 году

ў Фундацыі імя П. Крэчэўскага па адрасу:
166-34 Gothic Drive, Jamaica, NY 11432

Даезд цягніком падземкі **F** да прыпынку **169th St.**; адтуль прайсьці 2 блёкі ўверх да скрыжаваньня **167-й вул. і Готык Драйв**. Пачатак сходу а 1:00 папаўдні.

Уплаты ў нью-ёрскі аддзел БАЗА
Ахвяраваньні й складкі:

В. Самусевіч30	А. Навіцкі30
М. Шаўцова30	В. Пінешчанка30
К. Широкава30	Шчыры дзякуй!	

Уплаты ў нью-ёрскі аддзел дасылайце на:
Belarusan American Association
P. O. Box 230249
Brooklyn, NY 11223
Чэкі выпісвайце на
Belarusan American Association.

Трагедыя ў штаце Мэн

У пачатку ліпеня ў горадзе Скарбара (штат Мэн) на сьвяне будынку Dunstan Schoolhouse Restaurant было напісана “Sveta”. Супрацоўнікі прышпілілі жалобныя стужкі. Ля ўваходу ляжалі кветкі, паветраныя шарыкі і плюшавыя цацкі. На дошцы аб’яваў вісела фота дзяўчынкі і паведамленьне пра яе трагічную гібель.

18-гадовая Святлана Аўсейчык прыехала ў ЗША на пачатку лета па праграме моладзевых абменаў. Разам яшчэ з 4 беларускімі студэнтамі яе накіравалі на сэзонную працу ў гэтую рэстарану.

З ліпеня, калі яна ехала на ровары, яе

збіў аўтамабіль. Дзяўчыну тэрмінова даставілі ў мясцовы шпіталь, дзе яна памерла праз тызень. Каб пахаваць Сьвету ў Беларусі, па труну зь целам прывязджала маці.

Тым часам мясцовая паліцыя вывучае абставіны трагедыі. Паводле следчых, прычына наезду аўтамабіля на Святлану Аўсейчык пакуль ня высьветлена. Гэта могуць быць наркатыкі, алькаголь або перавышаная хуткасьць. Следчыя не выключаюць, што пасля іхнай працы справу перададуць акружнаму пракурору для судовага расьсьледаваньня.

Паводле Радзіё Свабода

Чыстая крывіца духоўнасці

На жаль, дзяржаўны апарат Беларусі сёння абсалютна ня дбае пра беларускую мову і нацыянальную культуру. Таму беларуская грамадзкая змушана сама тудам выдаваць кнігі паэзіі і гісторыі, напісаныя па-беларуску. Так, кніга вершаў “Сыс” геніяльнага паэты Анатоля Сыса, была выдадзена цалкам за мой кошт. А другая “Лён” — дбаньнем прыхільнікаў ягонага паэзіі сярод беларускае дыяспары ЗША.

горку, што ён пажыццёва застаўся мамнікам, як казалі некалі пра малаго, які дужа любіў маці. Бацька загінуў на савецка-нямецкім фронце, калі хлопчык быў зусім малы. Рана аўдавеўшая маці да канца дзён чакала свайго Івана. “І ў рэдкія сьветлыя часіны, і ў даўгія чорныя зьвярталася мама да Бога са шчырай малітвай. Як стаў сябе помніць, заўсёды ксьціўся, паўтараў за мамай “Ойча наш”. У хаце

на куце жыў Бог. Усе сьвяты шанаваліся, сьвяткаваліся. Асабліва любіў я Каляды і Вялікадне, Вялічка.”

Рыгор скончыў Вушацкую сярэдняю школу і Беларускі дзяржуніверсітэт. Працаваў у рэдакцыях газет і часопісаў, у выдавецтвах, выдаў звыш 100 зборнікаў лірыкі, гумару, вершаў для дзяцей, перакладаў, кніг эсэ, успамінаў і рознага. Выдаў 26 зборнікаў перакладаў паэзіі зь іншых моваў сьвету.

Выйшла 25 зборнікаў паэзіі народнага паэта Беларусі Рыгора Барадуліна на замежных мовах. Не пералічыць усіх ягоных ганаровых званьняў і ўзнагародаў.

А першая кніга вершаў паэта выйшла ў 1959 годзе: “Маладзік над стэпам”, затым “Рунець, красавець, налівацца!”, “Нагбом”, “Неруш”, “Адам і Ева”, шмат іншых, збор твораў у чатырох тамах.

Наступалі 80-я гады, калі кавалі гарт новага беларускага Адраджэньня, а разам з тым мацнелі душы ў змаганьні за ідэялы Бацькаўшчыны. Мацней загучэла і паэзія Барадуліна. Праз усю паэзію паэты чырвонай лініяй праходзіць любоў да Бога, Радзімы і Маці. У 1995 годзе зьяўляецца кніга “Евангелье ад Маці”. Адзін зь вершаў гэтай кнігі:

Ты ад маці, ты матчына,
Беларуская маця.
Зорамі растлумачана
Сэрцу кожнае слова.

Ты, як раніца, шчырая,
Маеш цёплыя рукі.
І вяртаюцца выраі —
Толькі б чуць твае гукі.

Там, дзе ёсьць ты, — пагодліва,
Дзе няма — там зімова.
Будзь для ўдзячных паходняю,
Беларуская мова!

Рыгор Барадулін падтрымліваў сяброўства з Іванам Калеснікам, Уладзімерам Караткевічам, Юрасём Сьвіркам, Генадзем Бураўкіным, Рыгорам Рэлесам і шмат зь кім з маладых літаратараў.

Недалёк ад Вушацкіна ў вёсцы Бычкі на Віцебшчыне ў 1924 годзе нарадзіўся і Васіль Быкаў, зь якім Барадуліна звязвала даўняе сяброўства. Бо паэзія, проза, учынкі й чалавечая пазыцыя Рыгора Барадуліна спалучаліся з сьветаўспрыманнем Васіля Быкава. У 2000 годзе выйшла кніга Барадуліна “Лісты ў Хельсінкі”. Гэта вершаваныя лісты ў Фінляндыю, якія складаліся з трох частак: “Лісты з Вушацы”, “Лісты зь Менску” і “Водгалас”, дзе зьмешчаныя малюнкі Васіля Быкава, які яшчэ да вайны вучыўся ў Віцебскай мастацкай вучэльні на скульптурным аддзяленьні і меў выдатныя здольнасці ў выяўленчым мастацтве. Можна сказаць, у зьбегу вершаў Рыгора і малюнкаў Васіля прысутнічае “высокай сілы злучанасьць, узаемапрапранікнёны ад аднаго віду мастацтва да іншага.”

У лістах, якія ён пісаў “у змушаны вырай майго высокага сябра” пранікае ціхі, горкі смутак рэчаіснасьці, які блукае зь верша ў верш:

... Птушка смутку ў смуге растае,
Воўк зьняверу ў працягласьць вые.
На радзіме чужыя — свае,
На чужыне свае — чужыя...

“Калі рукаюцца душы: Паэзія з прозай. З Васілём Быкавым.” была выдадзена ў 2003 годзе, а ў наступным “Дуліна ад Барадуліна”. Вельмі дарагі для мяне зборнік “Сама пайду дарогаю, голас пашлю дуброваю: Песні матчыны з Вушацкіна” пабачыў сьвет ў 2005 годзе. І вось нарэшце ў 2005 і 2006 г.г. на божа сьвет зьяві-

ліся “Ксты”! Гэтая кніга закранае кожнага чалавека, бо кожны знаходзіць у ёй нешта сваё, а ў тым і адзначаецца сапраўдная паэзія, якая стаіць ужо па-за межамі прастору і часу. Тут развага над пытаньнем зямнога і вечнага. Творы, якія прымушаюць зазірнуць у душу, вучаць любіць бліжняга і рабіць добро:

Не перажывеш нікога злосьцю,
Перамога чыніцца мілосьцю.

Стыль Барадуліна вызначаецца канкрэтнай рэчаіснасьцю і бязмежнай абстрактнай рамантычнасьцю. У вершах шмат духоўных аксіём, якія не патрабуюць доказу: Ідэя кнігі — разуменьне чалавека, што кожны нясе свой крыж, што хрышчоны чалавек бліжэй да Хрыста.

Каб рунела душа,
Кожны крыж свой нясе
Ад народзін да скону.

Тут раскрываецца веліч чалавечага духу і сэрца, прыгажосць душы. “Ксты” — чыстая крывіца духоўнасці, кожны, хто яе прачытае, адродзіцца духам. Вера ў Бога абуджае надзею, узвышае душу і дух.

Адмаліўшы грахі свае,
Беларусь адродзіцца Вераю.

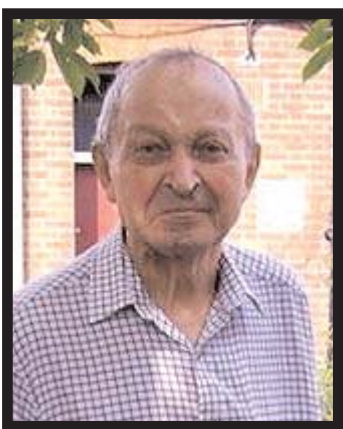
Ксты — духоўная літаратура, якая пад канфэсіямі, бо нясе ў сабе каштоўнасці як агульнахрысьціянскія, так і агульначалавечыя. У асобе Рыгора Барадуліна мы маем непаўторную зьяву як у беларускай, так і ў сусьветнай літаратуры. Ён жыве і думае вершамі. Неяк мінулай зімой я патэлефанавала яму ў Менск. Пасьля размовы засьпявала песню “Даліна-далінушка”. Рыгор рашчуліўся й прамовіў: “Твая мне песня на душу расой каляднай ўпала!” Бо для яго фальклёр і мова родная — гэта жывая вада. У “Кстах” жыве і жыцьцёвая мудрасць, якая вядзе да ідэялаў хрысьціянства. Гэта кніга-малітва, кніга-роздум, споведзь і пакаяньне Богу, радзіме і маці.

24 чэрвеня 2004 году Рыгор Барадулін меў аўдыенцыю ў Папы Рымскага Яна Паўла II. У 2006 годзе выйшаў “Рымскі дыпціх” і ягоныя “Руны Перуновы”.

У 2006 годзе за зборнік паэзіі “Ксты”, які выйшаў накладам толькі ў 200 асобнікаў, Рыгора Барадуліна, народнага паэта Беларусі вылучылі на Нобелеўскую прэмію.

Валянціна ЯКІМОВІЧ

Мікола СЕНЬКА (1924 - 2008)

Лёс Міколы Сенькі падобны да лёсаў соцень беларускіх хлапоў, чыя маладосьць прыпала на часы Другой сусьветнай.

Мікола Сенька нарадзіўся ў 1924 годзе ў мястэчку Новы Сьвержань. Скончыў 7 клясаў польскай школы, але на далейшую вучобу ў бацькоў не было грошай. Адным з яркіх успамінаў юнацтва быў прыход Чырвонай Арміі ў Заходнюю Беларусь. Мікола Сенька згад-

ваў, як жабрачага выгляду жаўнеры ішлі празь мястэчка і ўпатай ад камандзіраў прасілі ў людзей чаго падсілкавацца. Пры Саветах аднавілася магчымасьць школьнага навучаньня. Праўда, давялося ўсё пачынаць зноў ад пятай клясы. Калі-ж прыйшлі немцы, Мікола Сенька спачатку скончыў бугальтарскія курсы ў Нясьвіжы, а потым паступіў у мясцовую настаўніцкую сэмінарыю. Менавіта тут разам з іншымі маладзёнамі, ён стаў сябрам Саюзу Беларускай Моладзі. Мікола Сенька згадваў, як падабалася яму ўніформа СБМ. Менавіта ў ёй хлопец стаяў у ганаровай варце. У 1944 годзе разам з 40 іншымі сэмінарыстамі ён пайшоў у афіцэрскую школу Беларускай Краёвай Абароны, а пасьля разам з іншымі кадэтам стаяў у ахове будынку, дзе адбываўся Другі ўсебеларускі Кангрэс. У часе эвакуацыі зь Беларусі Мікола Сенька апынуўся ў Усходняй Прусіі,

дзе з іншымі БКАўцамі быў уключаны ў склад 30-й дывізіі, якая ў хуткім часе была перакінутая немцамі ў Францыю. Тут беларусы дывізіі распачалі масава дэзертаваць, бо не лічылі французаў за сваіх ворагаў. Сярод уцекачоў, што перайшлі на бок саюзнікаў быў і Мікола Сенька. Разам зь іншымі беларусамі яго накіравалі ў Італію ў Армію Андэрса, дзе малады чалавек вырашыў змяніць сваё імя і прозьвішча на Язэп Яблоньскі. Пад гэтым імем ён служыў у шэрагах 5-й крэсвай дывізіі, ваяваў і быў паранены ў Балёніі, а пазьней перабраўся ў Вялікабрытанію, куды былі пераведзеныя часткі “польскага войска”.

У Ангельшчыне Мікола Сенька хутка далучыўся да беларускага руху, стаў адным з заснавальнікаў і сталым сябрам Згуртаваньня Беларусаў у Вялікай Брытаніі. Пры канцы 1940-х ён быў адным з ахвярадаўцаў на Беларускі Дом у Лёндане. У гэтым доме ён і пражыў апошнія гады свайго жыцьця ў няспыннай цікавасьці да падзеяў і ўсяго таго, што было звязана з Бацькаўшчынай.

Наталья ГАРДЗІЕНКА

Мацей СМАРШЧОК (19.02.1915 - 20.06.2008)

Занчэньне з бачыны 1

Пад нямецкай акупацыяй займаўся мэдыцынай у Баранавічах, загадваў шпітальным аддзелам, быў дырэктарам і выкладчыкам мэдыцынскае сярэдняе школы. Тады-ж пазнаёміўся з мэдысэстрой Стэльляй Кшывец, полькай, зь якой ажаніўся ў 1942 годзе. У Нямецчыне, пры нявысьветленых абставінах, трапіў у канцэнтрацыйны лягер.

У Злучаных Штатах прыехаў адным зь першым паваенных беларусаў-імігрантаў, магчыма ў 1948 годзе (паводле нэкралёгу дачкі, у 1950 годзе). Запросіны на прыезд атрымаў ад мантысэлаўскага шпітэля, які патрабаваў спэцыялістаў. На новым месцы пасяленьня др. Смаршчок і правёў рэшту свайго жыцьця. Браў дзейны ўдзел у разбудове шпітэля (Big Lake Hospital and Nursing Home). Быў шматгадовым кіраўніком мэдычнага догляду ў доме для састарэлых. Ягоным імем (яшчэ пры жыцьці) названы адзін з карпусоў мэдыцынскага комплексу ў Мантысэла. Працаваў адначасна прафэсарам Мінэсотаўскага ўнівэрсытэту, займаўся досьледамі хваробаў сэрца. Энэргіі ў яго ставала й на розныя гобі, у тым ліку на фатаграфаваньне, шахматы, электроніку. Актыўна ўдзельнічаў у жыцьці маладых спартоўцаў.

Увесь час трымаў сувязь зь Беларускім Інстытутам Навукі й Мастацтва, Беларуска-Амэрыканскім Задзіночаньнем. Быў шчодрым прыхільнікам выдавецкіх і гуманітарных праектаў.

Нябожчык пакінуў па сабе жонку, дзьве замужнія дачкі — Эмілію Анну Гарэцкую (Gorecki) і Мэры Баніту Смаршчок-Стывэнс (Smorstok-Stephens) — чацьвэра ўнукаў і пяцэра праўнукаў.

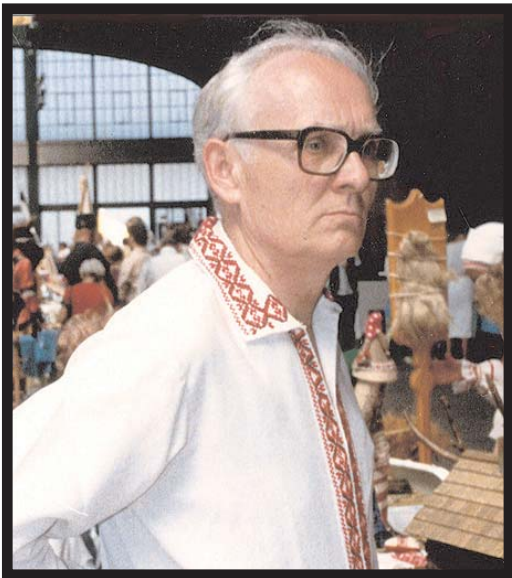
Згодна з жаданьнем нябожчыка, паніхіду ва ўсходнім абрадзе адслужыў а. Ігар Лабацэвіч.

Пахаваны сьв. пам. Мацьвей Смаршчок у Мантысэла на каталіцкім могільніку імя сьв. Гэнрыка.

Вечная памяць добраму сыну Беларусі!

(Я.З.)

Сьв. пам. Леў СТАГАНОВІЧ (01.07.1926 - 14.06.2008)

Жыцьцё Леўа Стагановіча працягам апошніх сарака гадоў было неразлучна звязана з царквой Жыровіцкай Маці Божай (БАПЦ) у Гайленд Парку, штат Нью-Джэрзі. Не было багаслужбы, каб Леўа ня рупіўся на клірасе, ці то ў ролі рэгентна, ці ягонага памочніка. У сваёй адданасці царкве, а таксама беларускай нацыянальнай справе й дабру грамады, ён пайшоў сьледам за бацькамі, зь якімі прыехаў у Амэрыку ў 1950 годзе. Пасяліліся ў нью-джэрэйскім горадзе Нью-Брансўіку.

Нарадзіўшыся ў вёсцы Нясутычы (10 км на ўсход ад Наваградка), Леўа глыбока ўспрыняў вобразы роднага краю, ягоную мову, песні, традыцыі. Праз усё дарослае жыцьцё ён інтэнсіўна цікавіўся беларускай мінуўшчынай і бягучымі падзеямі на Бацькаўшчыне. У гэтым ён быў верным сынам свайго бацькі, Аляксандра Стагановіча, ведамага палітычнага й грамадзкага дзеяча міжваеннага часу ў Заходняй Беларусі, а пасля — на эміграцыі.

Школьную навуку Леўа пачаў у Нясутычах, а працягваў у Наваградку. Там-жа, пад нямецкай акупацыяй ужо, вучыўся ў настаўніцкай сэмінарыі, належаў да Саюзу Беларускай Маладзі. Ваенная разруха закінула сям'ю Стагановічаў у Бэрлін, а адтуль — у Аўстрыю. Старэйшы брат Леўа, Аляксандар, апынуўся ў нямецкім канцлягеры.

Па вайне Леўа з малодшай сястрой Тамарай наведвалі пад Аўгсбургам украінскую гімназію, якая эвакуавалася з Прагі. Атрымаўшы атэстат

сьпеласьці, Леўа два гады правучыўся на мэдычным факультэце Марбургскага ўнівэрсытэту. Заняткі вучобай змушаны быў спыніць дзеля пашкодзанага здароўя.

У 1952 г., калі пачалася Карэйская вайна, Леўу паклікалі на два гады ў армію, але служыць паслалі ў Нямецчыну, дзе патрэбная была ягоная веда моваў. Займаўся на афіцэрскіх курсах. Па выхадзе з войска працаваў красьляром у добрай фірме аж да пэнсіі, на якую выйшаў у 65-гадовым веку. Увесь свой вольны час аддаваў царкоўным справам, найбольш у ролі рэгентна з добрай ініцыятывы аднаго з раньніх настаўцеляў царквы Жыровіцкай Маці Божай а. Аляксандра Яноўскага. Царкоўнымі справамі займаўся шчыра й самааддана. Жыў сам у бацькоўскім доме недалёка ад царквы. Рупліва рыхтаваўся да кожнае багаслужбы, самаўдасканальваўся, дбаў пра захоўваньне рэлігійных традыцыяў, а таксама пра чысьціню беларускай мовы ў малітвах.

Адзначаўся акуратнасьцю і сумленнасьцю. У справах, якімі быў заняты або якімі цікавіўся, хваляваўся за ўсюкую дэталю. Зь ягоным адыходам людзі, што былі вакол яго, пабачылі, якую вялікую страту ім давалася панесьці. Веліч чалавека, ягонага незаменнасьць, бачыцца асабліва выразна, калі ён апынаецца далёка на другім беразе, у вечнасьці. З гэтай нявымернай адлегласьці людзі пабачылі Леўу Стагановіча вялікім чалавекам у ягоным самаадданым служэньні ім.

Паховіны адбыліся 18-га чэрвеня. У царкве Жыровіцкай Маці Божай, што была для нябожчыка месцам працы й малітвы, а. Зіновій, настаўцель, адслужыў адпяваньне. Праводзілі святой памяці слугу божага Леўу сям'я — сястра Тамара з мужам Аляксандрам Кольбам, брат Юра з жонкай Крыстынай — сябры й супрацоўнікі. На могільніку ў Іст-Брансўіку а. Зіновій сказаў працулае разьвіталнае слова. Прагучэў у выкананьні хору жалобны марш "Сьпі пад курганам герояў". Амэрыканскі сьцяг, якім была накрыта труна, перадалі сям'і.

На памінальным абедзе сп. Якуб Сапезькі, рэгент царкоўнага хору, згадаў пра важную ролю Леўа Стагановіча ў парафіяльным жыцьці. Янка Запруднік адзначыў Леўін, як ён сказаў, гераізм штодзённай працы, які быў характэрны яму, выказаў спачуваньне сям'і ды глыбокую ўдзячнасьць памерламу ад імя грамады за самаахварнае служэньне ёй. Вечная яму памяць.

(Я. З.)

Сьв. пам. Лёнгіна БРЫЛЕЎСКАЯ (22.02.1923 - 08.07.2008)

У Норт-Галівуд, што пад Маямі, памерла 8 ліпеня сёлета Лёнгіна Брылеўская.

Яна ганарылася, што яе дзень нараджэньня ... сьвяткуе ўся Амэрыка. Проста яна нарадзілася ў адзін дзень зь першым прэзыдэнтам ЗША Джорджам Вашынгтонам — 22 лютага, праўда, ў 1923 г. Першы прэзыдэнт ЗША на два стагодзьдзі раней, у 1729 г.

"Дзед Якуб і бацька нарадзіліся ў Расеі, я й мае браты — у Польшчы, дзеці братоў — у СССР, а ўнукі — у незалежнай Беларусі... Але, уявіце, амаль усе нарадзіліся ў адной хаце!" (У вёсцы Брускаўшчына на Маладзечаншчыне.)

У 1942 годзе Лёнгіна Захаркевіч узяла шлюб з Уладзімерам Брылеўскім, у той час начальнікам Смаргонскага, а потым — Жодзішкаўскага раёну.

У 1943 годзе мужа арыштавала СД і кінула ў сумнавадомую Вялейскую турму. Брылеўскіх ужо пагрузілі ў цягнік для высылкі ў нямецкі канцлягер, але ў Фаніпалі Лянгіна і Уладзімер надумаліся ўцякаць. Ім пашчасьціла пераканаць ахову, што "яны толькі набяруць вады".

Ехаць у Менск ці вяртацца на малую радзіму было небясьпечна, таму Брылеўскія перабраліся ў тагачасную "сталіцу" Беларусі — Рыгу, дзе некаторы час працавалі ў беларускай вэрсіі прапагандысцкага часопісу "Новы шлях". А ўлетку 1944 году яны ўжо назаўсёды пакінулі Беларусь.

Пасьля трох гадоў побыту ў лягерах для перамешчаных асобаў у Ніжняй Саксоніі Брылеўскія перабраліся ў ЗША, пасяліліся ў штаце Нью-Джэрзі, у наскрозь беларускім гарадку Саўт-Рывэр: "Саўт-Рывэр быў горадам індустрыі жаночай вопраткі, а гэтым самым горадам імігрантаў: польскіх, мадзярскіх і беларускіх, або рускіх — як яны сябе называлі — эмігрантаў пярэдня Першай сусьветнай. Беларускія эмігранты, на дзіва, амаль усе былі з-пад Маладзечна. Амаль усе мае землякі, якія зналі майго дзеда й бацьку. Тут я

знайшла двух дзядзькоў: Андрэя Вайцяховіча й Тамаша Аўсяёнка. Для іх я была жавабранкам з роднага поля."

Лёнгіна Брылеўская актыўна ўключылася ў беларускае грамадзкае жыцьцё ў Амэрыцы. Яна была адным са стваральнікаў Беларускага кангрэсавага камітэту ў Амэрыцы, брала ўдзел у розных беларускіх акцыях у Нью-Джэрзі, Нью-Ёрку, Вашынгтоне.

Менавіта Брылеўскія, Барыс Кіт, Франук Шаўроўскі спрычыніліся да пашырэньня беларускай калёніі ў Саўт-Рывэр і яго ваколіцах. Яны выпісалі ў Саўт-Рывэр некалькі дзясяткаў беларускіх сем'яў. І горад, поруч зь Нью-Ёркам, стаў адным зь цэнтраў беларускасьці ў Злучаных Штатах. Беларусы тут збудавалі ўласнымі рукамі царкву, грамадзкі цэнтар, заснавалі ўласныя могілкі. На іх цяпер больш за 260 пахаваньняў.

"Што да заробку грошаў, то спачатку я працавала на фабрыцы, а потым, калі скончыла курсы, — сакратаркай у буйной інжынэрнай фірме. Споўнілася мне сорок гадоў, і я звольнілася. Увесь горад працуе, а я толькі з сабакам гуляю."

Прайшло два тыдні й я разумею, што жыць так не магу. Ubачыла ў газэце аб'яву, што на ўзьбярэжжы акіяну прадаецца гатэль. Прыехала, паглядзела — добрае, бойкае месца. Набыла яго і тры з паловай гады адна яго даглядала. Была й кіраўніцай, і вышыбалай, і прыбіральніцай. Нават па мордзе прыходзілася біць."

У 1976 г. Брылеўскія перабраліся, як і многія беларускія пэнсіянэры ў ЗША, у Флярыду. Яны паспрабавалі там стварыць беларускую арганізацыю, але мясцовыя беларусы — іх там жыве каля 40 тыс. — паставіліся да гэтага варожа. Таму Брылеўскія рэпрэзэнтавалі Беларусь толькі на розных этнічных фэстывалях ці сходах флярыдзкага аддзелу Арганізацыі Паняволеных Народаў.

У адным зь лістоў Лёнгіна Брылеўская пісала, што пасля сьмерці Галіны Мінкевіч-Астроўскай і Мікалая Мінкевіча, Яна і Аліцыя Пятроўскіх, Мікалая Шчорса, Уладзімера Брылеўскага беларуская Флярыда перастала існаваць. Яна памылілася, беларускай Флярыды ня стала зь ейным адыходам.

Пахаваная Лёнгіна Брылеўская 10 ліпеня на беларускім могілніку парафіі сьв. Еўфрасіньні Полацкай у Саўт-Рывэр, побач са сваім мужам.

Алег ГАРДЗІЕНКА

Сьв. пам. Галіна (КРУЧКО) ХАРАВЕЦ (1930 - 15.05.2008)

Нарадзілася Галіна Харавец ў 1930-м годзе ў Беларусі ў горадзе Вялейцы. Адыйшла на

вечны супачын 15 траўня 2008 году.

Сп-ня Харавец прыехала ў Злучаныя Штаты разам з мужам Уладзімерам зь Нямецчыны зь лягера ДП Менхегоф у 1949 годзе і жыла ў Саўт-Рывэры, Нью-Джэрзі.

Яна брала актыўны ўдзел у беларускім грамадзкім жыцьці. Была адной з заснавальніц царквы Жыровіцкай Маці Божай БАПЦ у Гайленд Парку і на працягу гадоў была актыўнай парафіянкай. Прыхаджанне царквы заўжды захапляліся смачнымі беларускімі стравамі, якія яна прыгатаўвала на парафіяльныя сьвяты.

Пакінула ў вялікім смутку

брата Валодзьку Кручка, дачку Аню Лук'янку з мужам Янкам, сына Алекса Хараўца і ягоную нарачоную Кацю Конглтон, унукаў А.І. Эрыка, унучак Элісан, Кэры, Кэйл і праўнукаў Дэклана і Кэйдэн.

Галіна Харавец была пахаваная 19 траўня на беларускім могілніку ў Іст-Брансўіку, Нью-Джэрзі, побач з мужам, які памёр у 1997-м годзе. Абрад пахаваньня выканаў настаўцель царквы а. Зіновій Жалобак.

Вечная ёй памяць і шчырыя спачуваньні радні.

**Парафіяне БАПЦ
у Гайленд Парку**

На палотнах - краявідны радзімы

паказвае мастак Віктар КОЛАС

Віктар Колас – мастак, які прыехаў зь Беларусі ў эміграцыю ў Амэрыку параўнаўча нядаўна, у 2004 годзе. Але цяпер мы маем магчымасьць лепш пазнаёміцца зь ім, дзякуючы выставе ягоных твораў, якая праходзіць у Чыкага ў Цэнтры “Forever Young”. Мастак піша пераважна пейзажныя творы, працуючы ў клясычнай традыцыйнай манэры жывапісу. “Мой родны кут, як ты мне мілы, забыць цябе ня маю сілы!” – міжволі прыгадваюцца гэтыя славутыя паэтычныя радкі, калі глядзіш на карціны, якія тут экспануюцца. На большасці зь іх – краявідны роднай Беларусі. Мы зачараваныя пейзажамі Віктара Коласа, што напоўненыя лірыкай, роздумам, часам радаснымі пачуццямі, часам сумнымі.

І назвы гэтых палотнаў вельмі простыя і шчырыя. Вось “Восень” – твор, які перш за ўсё вабіць мяккай танальнасцю фарбаў. Мастак нібы запрашае пабыць разам зь ім у гэтым цені дрэў, зірнуць адтуль з захапленнем на зялёны луг і лес, а потым на схіл узвышша ўдалечыні, асветленым сінявой лесу. Некаторыя дэталі пейзажаў мастак выпісвае дэталёва, з фатаграфічнымі падрабязнасцямі, некаторыя – больш абагулена, эмацыйна. У палатне “Бярозавы гай” адчуваецца захапленне стройнымі шэрагамі белых бярозак уздоўж звычайнай вясковай дарогі, такой пазнавальнай, што кліча проста пахадзіць там, палюбавацца той прыгажосцю. А вось “Старое рэчышча” – крыху іншы па настрою твор. Тут мы бачым куток беларускай зямлі, куды, відаць, ня так лёгка дабрацца. На беразе – зялёная сцяна лесу і каменны старой запруды. А водная паверхня рачулкі прыгожа адлюстроўвае высокія бела-сінія аблокі. Кампазіцыя гэтай карціны Віктара Коласа выклікае крыху сумны лірычны настрой, як і твор “Беларуская рачулка”, дзе прываблівае тонкія каляровыя адценні і пераходы.

Зусім іншая інтанацыя чытаецца ў карціне “Зіма ў Беларусі”. Мы зьвяртаем увагу на перспектыву ўсяго пейзажу, на адценні колераў – сініх, белых, блакітных – у адлюстраванні мастаком неба і зямлі, пакрытай сьнегам. Цікавыя і прывабныя хаткі на сярэднім пляне, палосы кустоўніка, зноў усё тыя-ж бярозкі. Блізкая па настрою да гэтай і карціна “Вясковая вуліца” з так любоўна выпісанымі хаткамі ў агульнай сьветла-блакітнай гаме. Мы нібы адчуваем і тое, як марозна там, у тым месцы, у той час, калі мастак пісаў гэты пейзаж. І тым ня менш аўтар нібы запрашае нас наблізіцца да гэтых дамкоў, магчыма, зазірнуць у адзін зь іх. У творы “Бярозкі ля ракі” прываблівае сваеасаблівае кампазіцыя: водная плынь між двух прывабных берагоў рачулкі, а таксама неба, аблокі, што адлюстроўваюцца ў паверхні вады. Сваеасаблівую сымболіку надаюць і цікава выпісаныя старыя каменныя... Гэтымі і шэрагам іншых карцінаў мастак Віктар Колас, адкрыта і шчыра працягваючы традыцыю клясычнага жывапісу, нібы запрашае нас зноў перанесціся туды, на тую зямлю, дзе ён нарадзіўся, палюбавацца прыгажосцю яе непаўторнай прыроды.

А калі мастак прыехаў сюды, у Амэрыку, ён хутка пераканаўся, што ў амэрыканскай, асабліва сельскай пейзажнай натуре многа агульнага зь беларускай у лірычным настроі, у сваёй прывабнасці. Віктар Колас і тут працягвае пісаць пейзажы, стараючыся ў сваёй кампазіцыйнай і фарбавай манэры перадаць прыгажосць і непаўторнасць маляўнічых куткоў амэрыканскіх штатаў.

Адна з такіх працаў так і называецца – “Адкрыццё Амэрыкі”. Разам з аўтарам мы нібы стаім на ўзгорку каля хвой сярэдніх буйных жоўтых калоссяў і ружовых палых кветак, і перад нам адкрываецца прываблівае далечыня. Цікавыя скалы зь пясчанымі абрывамамі, з загадкавым храмавым збудаваннем на адной з роўных пляцовак. А над усёй прасторай – сіняе неба з прыгожымі белымі воблакамі. Пейзаж перадае эмацыйную атмасферу спакою, радасці жыцця.

У амэрыканскіх пейзажах мастака, напісаных апошнім часам, зьяўляюцца цікавыя будынкі, арыгінальныя архітэктурныя збудаванні. Прываблівае, напрыклад, крыху загадкавая архітэктурна

двух царкоўных збудаванняў у карціне “Зімовы пейзаж”, дзе каляровае адзінства зямлі і неба вельмі падобнае на беларускі ландшафт. Загадкавы будынак з шырокім падворкам сярод лесу – аснова кампазіцыі карціны “Арол у небе”. І тут – сымболіка радасці, прыгажосці жыцця. У такіх працах адчуваецца ўплыў на мастака ўжо амэрыканскага жывапісу.

У некаторых карцінах Віктара Коласа мы бачым, як у традыцыйную клясычную жывапісную структуру нібы ўрываюцца матывы і настроі, блізкія да пошукаў імпрэсіяністаў. Гэта адчуваецца ў такіх працах мастака як “Акянскі бераг”, “Вечар” і іншых. Эмацыйная загадкавасць добра адчуваецца ў пейзажы “Бачаньне Аляскі”. Намалюваныя ў ім заснежаныя горы, елачкі, блакітная стыхія вады нібы запрашаюць нас у сваеасаблівую казку. Такая карціна – і гульня фантазіі, і агуль-

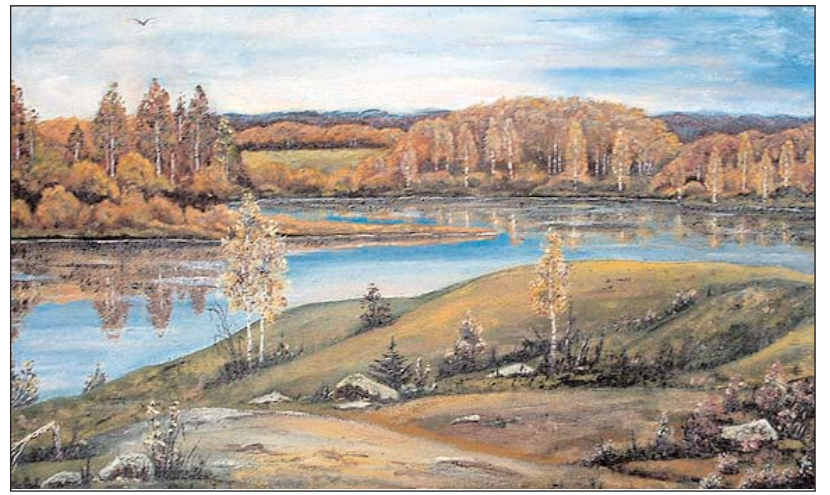
нае ўражаньне ад непаўторных амэрыканскіх пейзажаў.

Пра сябе Віктар Колас расказвае вельмі сціпла і сьцісла. Нарадзіўся ў вёсцы Высокая гара Бярэзінскага раёну. Маляваць пачаў яшчэ ў раннім дзяцінстве, натхнялі творы мастакоў-клясыкаў XIX стагодзьдзя. Працаваў у сельскай гаспадарцы, стараўся пісаць жывапіс ў кожны свабодны ад працы час. Але ўзьніклі сур’ёзныя жыццёвыя праблемы, і было прынята рашэньне паехаць з сям’ёй у эміграцыю. Зараз жыве і працуе ў адной з кампаній у Чыкага.

Першыя водгукі глядачоў гэтай выставы вельмі станоўчыя. Пажадаем-жа Віктару Коласу далейшых поспехаў у творчасьці і ў новым жыцці.

Ванкарэм НІКІФАРОВІЧ, Чыкага

На здымках: мастак Віктар Колас; карціна “Бярозкі ля ракі”.

нае ўражаньне ад непаўторных амэрыканскіх пейзажаў.

Пра сябе Віктар Колас расказвае вельмі сціпла і сьцісла. Нарадзіўся ў вёсцы Высокая гара Бярэзінскага раёну. Маляваць пачаў яшчэ ў раннім дзяцінстве, натхнялі творы мастакоў-клясыкаў XIX стагодзьдзя. Працаваў у сельскай гаспадарцы, стараўся пісаць жывапіс ў кожны свабодны ад працы час. Але ўзьніклі сур’ёзныя жыццёвыя праблемы, і было прынята рашэньне паехаць з сям’ёй у эміграцыю. Зараз жыве і працуе ў адной з кампаній у Чыкага.

Першыя водгукі глядачоў гэтай выставы вельмі станоўчыя. Пажадаем-жа Віктару Коласу далейшых поспехаў у творчасьці і ў новым жыцці.

Ванкарэм НІКІФАРОВІЧ, Чыкага

На здымках: мастак Віктар Колас; карціна “Бярозкі ля ракі”.

Winners of the 2007 Zora Kipel Prizes for Publications in Belarusian Studies

The North American Association for Belarusian Studies (NAABS) and the family of Zora Kipel are pleased to announce the winners of the 2007 Zora Kipel Memorial Prize competition for publications in Belarusian studies.

The \$500.00 book prize has been awarded to Hanna Kislicyna (Belarusian State University, Miensk) for her groundbreaking critical study of recent trends in Belarusian literature, “Novaja literaturnaja situacyja: zmiena kulturnaj paradyhmy” (The New Literary Situation: A Shift in the Cultural Paradigm) (Miensk: Lohvinau, 2006).

The winner of the \$200.00 article prize is Andrij Danylenko (Pace University, New York) for his article “Prostaja mova”, “kitab” and Polissian standard” (“Die Welt der Slaven” LI, 2006), which presents an innovative approach to the question of the linguistic status and dialectal basis of the East Slavic “ruski jazyk” and “prostaja mova” employed as administrative and literary languages in the Grand Duchy of Lithuania.

Газета “БЕЛАРУС”
бясплатна надрукуе кароткія прыватныя паведамленьні й аб’явы некамерцыйнага характару, віншаваньні, запрашэньні, спачуваньні ды інш. Наконт разьмяшчэньня рэклямы кантактуйце рэдакцыю.

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД “БЕЛАРУСА” АХВЯРАВАЛІ:

Я. Мурашкаэўра 50
Д. Гумбар\$ 30
В. Гурскі30
І. Завістовіч30
І. Караленка30
Ф. Сімончык30
А. Флоро20

Заміж кветак на магілу
Лёнгіны БРЫЛЕЎСКАЙ:
Е. Літаровіч50
Усім шчыры дзякуй!

УДАКЛАДНЕНЬНЕ:

У папярэднім “Беларусе” № 546 у артыкуле “Рэальная дапамога суайчыннікаў” была пададзена недакладная інфармацыя.

Згуртаваньне Беларусаў ў Вялікай Брытаніі не абвясціла стыпендыі бакаляўрскай праграмы Эўрапейскага гуманітарнага Унівэрсытэту.

Распрацоўкай ідэі падтрымкі праграмы Беларускай гісторыі ў ЭГУ займаецца Беларускі Дабрачынны Фонд. **Сяргей Пяткевіч, Сакратар ЗБВБ**

БЕЛАРУС

Газета Беларусаў у Вольным Сьвеце

Выдае штотысячна:
Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне
Сусьветнае сеціва: baza-belarus.org

Падпіска \$30 на год.
Чэкі выпісвайце на BIELARUS

BIELARUS

Belarusian Newspaper in the Free World

Published monthly by
Belarusian American Ass’n, Inc.

Subscription \$30 yearly
Make checks payable to BIELARUS

Рэдагуе калегія.

Адказны рэдактар Марат КЛАКОЦКІ

Падпіска Сяргей ТРЫГУБОВІЧ

Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам ці ініцыяламі, могуць зьмяшчаць пагляд, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца. Перадрук дазваляецца толькі пры ўмове зазначэньня крыніцы.

© BIELARUS, 2008

Адрас для допісаў і кантактаў:

BIELARUS
P.O. Box 3225
Farmingdale, NY 11735

E-mail:
hazetabelarus@att.net

Сусьветнае сеціва:
www.bielarus.org

ISSN 1054-9455

Адказнасць за змест рэклямы нясе рэкламадаўца.